

ABSENTEISMUL

1. DEFINIRE, CARACTERIZARE, FORME, SEMNIFICAȚII

- problemă socială; conduită evazionistă, cronică, care reflectă atitudinea structurată a lipsei de interes, motivație, încredere în educația școlară
- reducere a atașamentului și a integrării, identificare scăzută cu obiectivele și aspirațiile grupului (de elevi)

Forme:

- absentism selectiv (fuga de la școală este frecventă la o singură disciplină sau doar la câteva discipline)
- absentism generalizat (fuga de la școală este frecventă și generalizată, prefigurează abandonul școlar)
- căutarea singurătății (reacție la tensiunea puternică intra- sau interpersonală)
- dorința de a fi cu partenerul (la adolescenți)
- dorința de apartenență la grup („ritualuri de inițiere”)
- atitudine defensivă față de autoritatea unui sistem

Semnificațiile psihosociale ale fugii de la școală: funcția de separare / individualizare (mai ales la adolescenți)

2. CAUZE

care țin de personalitatea și starea de sănătate a elevului: motivație școlară scăzută, lipsă de interes, încredere scăzută în educația școlară, oboseală, anxietate, autoeficacitate scăzută, imagine de sine deteriorată, sentimente de inferioritate, abilități sociale reduse, pasivitate; refuzul de a adera la o alegere făcută de alții (reacție la presiunea exercitată de dorințele adulților)

care țin de familie, condițiile socio-economice ale familiei: sărăcia, stil parental indiferent, neglijent, familii dizarmonice, părinți foarte ocupați sau plecați în străinătate

care țin de contextul școlar specific (inclusiv relația profesor-elev): presiunea grupului, supraîncărcarea școlară, comunicarea defectuasă elev-profesor (ironizarea, umilirea elevului) evaluarea subiectivă, frica de evaluare, conflict cu colegii, practici educative percepute de elevi ca fiind nedrepte, frustrante, incompatibilitate între aspirațiile, trebuințele de învățare și oferta educațională a școlii; formă de apărare –împotriva disciplinei excesiv de rigidă și severă, politici proabsenteiste ale școlii la elevii din clasele terminale (în școlile de „elită”)

foarte importantă este și variabila vârstă:

- la elevii mici - fuga de la școală poate fi o manifestare a „fobiei școlare”; cauze: dependență crescută de părinți, părinți care valorizează excesiv educația școlară; stiluri parentale supraprotectoare, autoritare sau indiferente; strategie defensivă față de colegii violenți, eșecul școlar, situații umilitoare
- la elevii mari - fuga de la ore este rezultatul unei opțiuni (proces de deliberare, luare a deciziei); cauzele pot fi: frica de evaluare, de eșec, fobia / anxietatea socială (frecventă în perioada adolescenței, manifestată prin anxietate față de situația de a fi observat de colegi, teama de a vorbi în public, teama de a interacționa cu persoane de sex opus, teama de critică, stimă de sine scăzută); teama de pedeapsă, teama de pierdere a statutului în grup

ACTIVITĂȚI DE PREVENȚIE ȘI INTERVENȚIE PROPUSE

PENTRU COMBATEREA ABSENTEISMULUI

1. ACTIVITATEA: Surse de stres școlar

OBIECTIV: Identificarea surselor de stres școlar

NIVEL: gimnazial; liceal

MATERIALE NECESARE: coli A4, creioane

DURATA: 25 min.

DESCRIERE: Se împarte clasa pe grupe de câte 4-5 elevi. Fiecare grupă realizează timp de 10 min. o listă cu surse de stres școlar pe care o prezintă apoi întregii clase. Urmează discuții cu întreaga clasă: pot fi înlăturate, diminuate, tolerate necesitând adaptare, etc.

2. ACTIVITATEA: Reacții la stres

OBIECTIV : Conștientizarea reacțiilor la stres

NIVEL: gimnazial;liceal

MATERIALE NECESARE: coli A4, creioane

DURATA : 40 min.

DESCRIERE: Se împarte clasa în grupuri de câte 4-5 elevi. Fiecare grupă notează timp de 15 min. reacțiile avute într-o situație considerată stresantă (test, teză, examen etc.),după care le vor prezenta întregii clase. Se vor nota reacțiile fizice/ fiziologice (ex:dureri de inimă, transpirații excesive, dureri de cap), cognitive (ce au gândit), emoționale (ce au simțit), comportamentale (cum s-au comportat) .În final se vor identifica câteva modalități de reevaluare a evenimentului considerat stresant prin prisma gândirii pozitive.

3. ACTIVITATEA: Cine sunt eu?

OBIECTIV: Dezvoltarea stimei de sine

NIVEL: gimnazial

MATERIALE NECESARE: fișe, lipici, foarfece, creioane, carioca, reviste

DURATA: 30 min.

DESCRIERE: Se înmânează fiecărui elev fișa "Cine sunt eu?" (anexa 1) și se pun la dispoziție materialele. Elevii primesc ca sarcină realizarea timp de 15 min. a unui colaj/desen care să le ofere celorlalți o idee despre cine sunt ei. Pentru realizarea sarcinii elevii pot folosi cuvinte, simboluri, desene la libera alegere. După realizarea sarcinii se fac grupuri de câte 3-4 elevi în care fiecare va împărtăși celorlalți ce a făcut. Grupurile vor discuta aspectele comune timp de 5 min. În final se reface grupul mare și se discută timp de 10 min: a fost ușoară/grea sarcina, care sunt lucrurile comune descoperite, i-a ajutat exercițiul să se cunoască mai bine etc.

4. ACTIVITATEA: Cum mă văd eu, cum mă definesc ceilalți?

OBIECTIV: Construirea unei imagini de sine pozitivă

NIVEL: gimnazial

MATERIALE NECESARE: coli A4, markere, creioane colorate, tablă/flipchart

DURATA: 50 min.

DESCRIERE: Acest exercițiu oferă elevilor posibilitatea de a-și defini calități personale care contribuie la dezvoltarea armonioasă a personalității lor.

Elevii sunt împărțiți în grupe de 5 și primesc câte o foaie A4 și creioane colorate.

Fiecare elev desenează conturul propriei palme pe foaie, pe care își va trece numele. Pe degetul mare își va trece o calitate proprie (trăsături de caracter, însușiri morale; de ex.: generos, inteligent, simpatic, talentat etc.). Exercițiul se continuă cu precizarea altor calități de către colegii de grup – fiecare membru al grupului va scrie o calitate a colegului său pe celelalte “degete” ale conturului palmei acestuia. În felul acesta, la sfârșit fiecare membru va avea un contur al palmei inscripționat cu calități identificate atât de el, cât și de colegii săi. În final se afișează toate colile cu desene pe tablă sau pe foaia de flipchart.

O variantă a exercițiului cuprinde precizarea unui comportament pozitiv (sau a mai multor comportamente). Se insistă ca elevii să identifice calități (aspecte pozitive), nu defecte (aspecte negative) ale propriei personalități.

Sugestii pentru profesori:

Accentul se pune pe valorizare. Dacă profesorul observă că sunt elevi care nu reușesc să identifice aspecte pozitive ale comportamentului sau caracterului lor, pot fi completate “degetele” doar de ceilalți membri ai grupului. În felul acesta, elevul respectiv va reuși, cu ajutorul celorlalți, să se cunoască și să autovalorizeze propriul potențial.

5. ACTIVITATEA: „CUM SUNT ȘI CUM DORESC SĂ FIU ?”

OBIECTIVE: autocunoaștere, dezvoltare personală

DURATA: 50 minute

NIVEL: gimnazial, liceal

RESURSE MATERIALE: fișele de lucru (câte una pentru fiecare elev, anexa 2) folii de flipchart, markere.

DESCRIERE: se grupează elevii și se definește, cu ajutorul elevilor, imaginea de sine (părerea pe care o avem despre noi înșine). Se discută despre faptul că fiecare avem atu-uri și minusuri personale, minusuri pe care dorim să le ameliorăm. Se distribuie fiecărui elev fișa de lucru. După ce completează fișa, respectând instrucțiunile, își prezintă (atât cât doresc) de pe fișă colegilor de grup. Ierarhizează aspectele referitoare la propria persoană pe care doresc să le schimbe, după care gândesc niște pași prin care pot face acest lucru. Exercițiul se poate continua rugând fiecare grup să selecteze (să negocieze) un aspect pe care doresc să lucreze și să indice pașii necesari schimbării. Apoi listează toate ideile pe câte o folie de flipchart și un reprezentant din fiecare grup prezintă ideile în fața întregii clase.

6. ACTIVITATEA: „Povestea prenumelui”

Informații utile pentru coordonator: numele diferențiază, scoate persoana dintr-o masă amorfă de indivizi (anonimi), are o „vibrație” specială pentru fiecare persoană în parte. Oamenii sunt puternic identificați cu numele lor, iar a-l auzi echivalează cu a fi recunoscuți psihologic. Oamenii au nevoie să fie recunoscuți și să conteze (adică să li se atribuie o anumită importanță). A cunoaște și a reține numele oamenilor este unul dintre simplele secrete ale dezvoltării relațiilor interumane. Rostirea numelui cuiva înseamnă recunoașterea unicității, personalizează comunicarea.

OBIECTIV: autoacceptarea, afirmarea de sine, intercunoaștere și creșterea coeziunii grupului.

DURATĂ: 50 minute

NIVEL: gimnazial, liceal (exercițiu indicat mai ales la clasele inițiale, a V-a, a IX-a)

MATERIALE: ecusoane, carioci

METODĂ: e preferabil ca elevii să fie dispuși în cerc

DESCRIERE: fiecare elev își va scrie numele pe ecuson (cu culoarea preferată) un simbol personal și se va prezenta grupului spunându-și prenumele și „istoria” prenumelui său (cine l-a mai purtat din familie, cine i l-a ales, care este motivul alegerii, cum se simte cu numele său, cum este alintat, cum este apelat de persoane diferite – din familie sau din grupul de prieteni- cum preferă să fie numit în grup, motivul pentru care a ales o anumită culoare, ce exprimă simbolul desenat etc.).

7. ACTIVITATEA: Mesaje asertive

OBIECTIV: Dezvoltarea asertivității

NIVEL: gimnazial, liceal

MATERIALE NECESARE: coli A4, creioane, (anexa 3)

DURATA: 25 min.

DESCRIERE: Se împarte clasa în grupuri de câte 3-4 elevi. Fiecare grup are sarcina de realizare, timp de 15 min, a unor mesaje verbale pasive, agresive și asertive. Aceste mesaje pot fi: mesajul unui robot telefonic, un protest, o reclamă publicitară etc. În final grupele își prezintă realizarea în fața întregii clase.

8. ACTIVITATEA: Cum reacționăm la presiunea grupului?

OBIECTIV: marcarea propriei personalități; expunerea deschisă, fermă a propriului punct de vedere fără a se teme de consecințe (de judecata grupului)

NIVEL: liceal

MATERIALE NECESARE:-

DURATA: 50 min.

DESCRIERE:

Conversație introductivă pentru acomodare

La această vârstă, a voastră, aveți curajul să vă exprimați dorințele, punctul de vedere?

Dacă părinții vă cer să faceți ceva, acceptați sau nu? Aveți curajul să ziceți „nu” dacă nu sunteți de acord? Argumentați.

Elevii vor fi îndreptați spre o conversație care să elucideze aceste probleme.

Ce înțelegeți prin lupta între generații? (cauze, soluții)

Spuneți „nu” părinților? De ce? În ce situații?

Elevii vor da exemple, situații concrete care vor fi supuse dezbaterii colective.

Cunoașteți situații în care tinerii spun părinților „nu” doar pentru a-și marca personalitatea?

Dacă spunem „nu” familiei /părinților, spunem „da” prietenilor întotdeauna?

Vi s-a întâmplat să spuneți „nu” prietenilor? Dar să gândiți „nu” și să spuneți „Da”? În ce situații? dezbateri pe aceste probleme.

Unde te simți mai bine? În familie sau cu grupul de prieteni?

Elevii vor exprima opiniile lor și vor argumenta.

A spune „nu” grupului de prieteni, a nu te conforma regulilor acestuia, înseamnă să-ți asumi niște „riscuri” enorme- cele de a fi exclus: te găsești în situația de a fi singur, fără familie, fără grupul de prieteni.

Elevii participă la comentarii.

Concluzii:

La finalul orei vor fi citite destăinuirile unei tinere de 17 ani, publicate în ianuarie 1999 de Revista Phosphore din Franța:

„Mult timp am făcut pe amabila, am spus „da” tuturor: celor ce-mi cereau bani pentru țigări sau pentru orice altceva; băieților care nu îndrăzneau să spun „nu”, chiar dacă nu-mi plăceau cu adevărat(asta de teama că nimeni nu va mai vrea să iasă cu mine)...Și apoi, într-o zi, mi-am dat seama că în jurul meu erau doar niște „paraziți” care mă luau drept fraieră. Atunci m-am simțit o nulitate, un nimeni. Și ...am explodat...De atunci spun „nu” atunci când gândesc acest lucru și mă simt foarte bine, excelent, ca și când aș fi scăpat de o povară ce mă copleșea.”

Elevii sunt invitați să exprime păreri, reflexii, concluzii și sunt întrebați dacă au trăit această experiență vreodată.

9. ACTIVITATEA: „Să învățăm să spunem.... NU”

OBIECTIVE: însușirea modalităților de prevenire a reacțiilor defensive în comunicare; învățarea unor strategii de a rezista la presiunea grupului.

DURATA: 50 minute

NIVEL: gimnazial, liceal

MATERIALE NECESARE: fișa pentru fiecare elev (anexa 4), folii de flipchart, markere.

DESCRIERE: elevii se grupează, și primesc sarcina de a lista, timp de 5 minute, cât mai multe situații (și emoțiile pe care le-au simțit) cu care s-au confruntat și în care le-a fost dificil să refuze o solicitare din partea altor persoane, chiar dacă acea propunere nu le-a făcut plăcere.

Se listează toate situațiile identificate de grupuri pe tablă sau pe o folie de flipchart. Fiecare grup selectează cel puțin o situație la care vor lucra în continuare și primesc sarcina de a gândi o strategie pe care au folosit-o sau ar putea-o folosi pentru a refuza, în mod ferm (asertiv) cererea altor persoane (atunci când nu doresc să se implice într-o anumită activitate, situație...). Apoi notează strategia pe care au gândit-o pe câte o folie de flipchart. Li se înmânează elevilor fișa de lucru și li se cere să completeze propria lor strategie cu recomandările de pe fișă, respectiv cum anume și-ar putea optimiza modalitatea de a refuza unele cereri. În final, câte un reprezentant din fiecare grup va prezenta întregii clase exemplul la care au lucrat. Discuția se poate aprofunda prin discutarea a ceea ce simt atunci când fac unele lucruri doar pentru a fi pe placul celorlalți, respectiv ce gândesc despre ei înșiși și ce emoții simt atunci când pot refuza anumite cereri cu care nu sunt de acord.

Nota bene: coordonatorul ghidează discuțiile pe situațiile tipice din școală (ex: a chiuli de la ore, a copia la teste, a consuma alcool sau tutun doar pentru a nu fi exclus dintr-un grup, a renunța, sub presiunea grupului, la pregătirea lecțiilor în favoarea altor activități etc.) și insistă pe modul asertiv de a refuza unele cereri. Poate fi realizat și un joc de rol.

10. ACTIVITATEA: Eu și nota proastă

OBIECTIV: Dezvoltarea capacității de autoanaliza a rezultatelor; dezvoltarea capacității de apreciere și utilizare a potențialului propriu.

NIVEL: liceal

MATERIALE NECESARE: coli A4, creioane

DURATA: 50 min.

DESCRIERE: Elevii se împart în patru echipe. Prima descoperă cauzele care determină obținerea rezultatelor nesatisfăcătoare, a doua descoperă soluții pentru evitarea notelor proaste, a treia improvizează o scenetă care să

reflecte relațiile profesor-elev, a patra desenează elevul care a primit o notă proastă și exprimă prin imagini gândurile acestuia.

Se solicită refacerea grupului și prezentarea rezultatelor la care au ajuns echipele.

Profesorul cere elevilor să citească mini-eseurile în care li s-a cerut să arate ce impact are nota proastă asupra lor.

Profesorul pune problema existenței unui program zilnic al elevului care să-i asigure o pregătire optimă și o viață echilibrată.

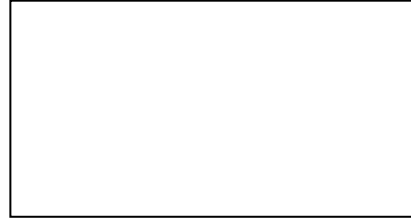
Anexa 1

CINE SUNT EU?

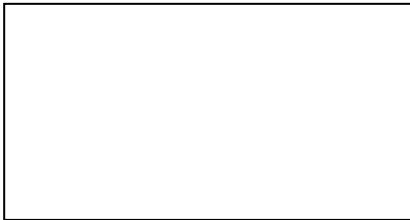
Dacă aş fi animal aş fi...

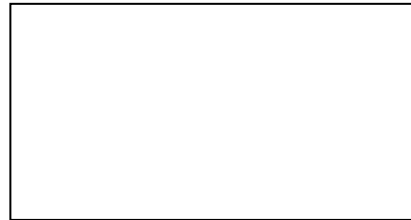
Dacă aş fi culoare aş fi...

Dacă aş fi pasare aş fi...

Dacă aş fi floare aş fi...

Dacă aş fi jucarie aş fi...

Dacă aş fi instrument muzical aş fi...

ANEXA 2

„CUM SUNT ȘI CUM DORESC SĂ DEVIN ?”

Citiți adjectivele notate mai jos. Bifează la rubrica „Prezent” trăsăturile care, după părerea ta, te caracterizează. Apoi, fără a privi semnele pe care le-ai făcut, recitește lista. De această dată, pune un X în coloana intitulată „Viitor” în dreptul fiecărui cuvânt care exprimă însușirea pe care ai dori să o ai dacă ai putea fi o persoană ideală.

	În prezent	În viitor		In prezent	În viitor
Vulnerabil(ă)	Vesel(ă)
Conștiincios	Invidioasă
Plin(ă) de umor	Energic(ă)
Independent(ă)	Politicos
Prietenos	Calm(ă)
Ambițioasă	Priceput(ă)
Interesant(ă)	Sigur(ă)
Cinstit(ă)	Maleabil(ă)
Atrăgător	Interiorizat(ă)
Rezervat(ă)	Fragil(ă)
Entuziast(ă)	Sincer(ă)
Sensibil(ă)	Relaxat(ă)
De încredere	Puternic(ă)
Inteligent(ă)	Cinic(ă)
Impulsiv(ă)	Apatic(ă)
Impresionabil(ă)	Egoist(ă)

Anexa 3

STILURI DE COMUNICARE

Stilul pasiv : evită confruntările, conflictele, își dorește ca toată lumea să fie mulțumită, fără a ține însă cont de drepturile sau dorințele sale personale. O astfel de persoană nu face cereri, nu solicită ceva anume, nu se implică în câștigarea unor drepturi personale sau în apărarea unor opinii. Această persoană se simte rănită, frustrată, iritată, fără însă a încerca să-și exprime nemulțumirile față de ceilalți. Stilul pasiv evită problema, ignoră drepturile proprii, lasă pe ceilalți să aleagă în locul său, vede drepturile celorlalți ca fiind mai importante.

Stilul agresiv: blamează și îi acuză pe ceilalți, încalcă regulile impuse de autorități (părinți, profesori, poliție) este insensibil la sentimentele celorlalți, nu-și respectă colegii, consideră că au întotdeauna dreptate, rezolvă problemele prin violență, consideră că cei din jurul său sunt adesea nedrepti cu el, este sarcastic și utilizează adesea critica în comunicare, este ostil și furios. Stilul agresiv atacă problema, își susține drepturile fără a ține cont de drepturile celorlalți, aleg activitatea lor și pe a celorlalți, consideră că drepturile lor sunt mai importante decât ale celorlalți.

Stilul asertiv: exprimă emoțiile și convingerile fără a afecta și ataca drepturile celorlalți, comunică direct, deschis și onest câștigând respectul prietenilor și colegilor, are capacitatea de a iniția, menține și încheia o conversație în mod plăcut, exprimă emoțiile negative fără a se simți stânjenit sau a-l ataca pe celălalt, are abilitatea de a solicita sau a refuza cereri, își exprimă emoțiile pozitive, face și acceptă complimente, spune „NU” fără să se simtă vinovat sau jenat, face față presiunii grupului și își exprimă deschis opiniile personale, își recunoaște responsabilitățile față de ceilalți. Stilul asertiv discută problema, își susține drepturile, are încredere în ei, recunosc și drepturile lor și ale celorlalți.

Anexa 4

FIȘA DE LUCRU PENTRU ELEVI

Îndrumări pentru persoanele care au dificultăți în a spune „NU” - Mc Kay (1983):

Acordați-vă un răgaz (pentru a decide cum anume doriți să răspundeți unei solicitări); evitați reacțiile impulsive. Nu vă scuzați în mod exagerat (interlocutorul poate deduce că vă simțiți vinovați din cauza faptului că ați refuzat solicitarea).

Precizarea conținutului refuzului (ce anume veți face și ce nu veți face pentru interlocutor).

Utilizarea limbajului nonverbal de tip asertiv (privirea interlocutorului, poziție față-n față, ton calm și ferm, fără reacții emoționale).

Evitarea vinovăției inutile (unii oameni pot simți dorința spontană de a face altceva pentru persoanele pe care le-au refuzat; e bine să reflecteze pentru a fi siguri că noua ofertă provine dintr-un sentiment sincer și nu este doar rezultatul sentimentului de vinovăție).

Clasa:

Data:

CHESTIONAR

Vă rugăm să răspundeți cu sinceritate la următoarele întrebări:

1. Ce se întâmplă atunci când un elev absentează nemotivat mai mult timp?
 1. i se scade nota la purtare
 2. îi sunt chemați părinții la școală
 3. este exmatriculat
 4. nu i se întâmplă mare lucru
 5. altceva, ce?

2. Vă rugăm să menționați care au fost motivele care v-au determinat să absentați:
 1. nu mă interesează școala
 2. nu-mi place profesorul
 3. mai bine absentez decât să iau o notă mică
 4. dacă nu chiulesc am de-a face cu unii colegi
 5. mă descurc, fac rost de scutiri
 6. alt motiv, care?

3. Propuneți trei lucruri care, după părerea voastră, pot face mai plăcute orele:
 1.
 2.
 3.

4. Cât de des absentezi nemotivat de la ore:
 1. deloc
 2. 1-3 ore/ săptămână
 3. 3-6 ore/ săptămână
 4. 6-9 ore/ săptămână
 5. 9-12 ore/ săptămână
 6. 12-15 ore/ săptămână
 7. peste 15 ore/ săptămână

5. Ce crezi că te-ar determina să ai o prezență mai bună la ore:
 1. încurajarea colegilor
 2. aprecierea profesorilor
 3. relația cu dirigintele/ diriginta
 4. altele

6. Care sunt în opinia ta caracteristicile orei la care ai fi prezent ?
 1. atmosfera e plăcută
 2. se lucrează pe grupe
 3. sunt implicat în desfășurarea orei
 4. nu mă plictisesc
 5. altele. Care ?

7. De la care discipline pleci mai frecvent de la școală?
.....

8. Care este motivul plecării tale de la școală? Ce dificultăți întâmpini la materia respectivă? (încercuiește variantele care se potrivesc și precizează materia).
 1. materia este prea grea, nu o înțeleg
 2. nu-mi place materia respectivă
 3. nu mi-am făcut tema de casă

4. ora e plictisitoare
5. cerințele profesorului sunt prea mari
6. relația cu profesorul (mi-e frică să nu fiu umilit în fața colegilor)
7. frica de notă, mă simt nepregătit, aș vrea să evit o notă mică
8. conflicte cu un coleg/ colegii de clasă
9. oboseala
10. alt motiv. Care?

9. Unde mergi când fugi de la școală?

1. acasă
2. în parc
3. în bar
4. altele. Care?

10. Cu cine îți petreci timpul când absentezi de la școală?

1. cu prietenii
2. cu prietenul/ prietena
3. cu colegii
4. cu nimeni, rămân singur
5. cu altcineva. Cu cine?.....

11. Părinții știu că ai lipsit de la școală?

1. da, stiu de la mine
2. da, stiu de la altcineva (cine anume).....
3. nu

12. Ce soluții propui pentru rămâne la școală? Ce te-ar putea ajuta să nu mai pleci de la școală înainte de terminarea orelor?

.....
.....